

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра іноземних мов

Інститут вищої освіти НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Донбаський державний педагогічний університет
Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики
Всеукраїнська асоціація з мовного тестування та оцінювання

ЯКІСНА МОВНА ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ:
ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 листопада 2017 року)*

Суми
Сумський державний університет
2017

ІСТОРІЯ МОВИ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ НАУКОВИХ ЗНАНЬ

Науково-технологічний прогрес кінця ХХ ст. сприяв переформатуванню проблем у вітчизняному науково-освітньому просторі. Особливої актуальності набули питання пов'язані з переосмисленням ролі теорії і практики в лінгвістиці і філології. В дискусіях стосовно реформування освіти висловлюються думки про її значне теоретичне перевантаження та недостатність прикладного підходу. Однак варто зауважити, що теорія – це результат формалізації наукового знання і без ґрунтовної теоретичної основи прикладні питання не знайдуть бажаного застосування.

В новітній науці про мову є ще багато невирішених або частково вирішених питань, які потребують теоретичного переосмислення в міждисциплінарному аспекті. Торкаючись проблеми систематизації мовних процесів в історичному аспекті на міждисциплінарній основі, необхідно зауважити, що така систематизація неможлива сама для себе, без вирішення фундаментальних питань загальної теорії мови. З іншого боку, міждисциплінарність вимагає ґрунтовних традиційних знань про систему мови хоча б тому, що в будь-якому міждисциплінарному дослідженні використовується (в своєрідній інтерпретації) термінологічно-понятійний апарат, раніше розроблений традиційною лінгвістикою. Багато питань міждисциплінарного характеру вже були поставлені наукою минулого століття і в наш час вирішуються з нових методологічних позицій. Варто підкреслити, що дослідники минулого століття підготували ґрунт для нових міждисциплінарних підходів в лінгвістиці, в основу яких, закладений глибокий пояснювальний потенціал, що сприяє розширенню діапазону їх практичного застосування.

У сучасному поліголосому лінгвістичному просторі часто буває важко знайти однозначне розуміння широко використовуваних термінів, тому вважаємо за необхідне пояснити, яке значення вкладаємо ми в термін «міждисциплінарність». На нашу думку, міждисциплінарність в науці про мову пов'язана з використанням фактів з інших наук для пояснення лінгвістичних явищ і процесів та вимагає особливого ракурсу дослідження. Звернення до різних наук

для аналізу і опису складних лінгвістичних об'єктів вже сьогодні уможлиблює отримання достовірних знань, проливає світло на природу лінгвістичних об'єктів, а, отже, стає усвідомленим і необхідним для лінгвіста.

Сучасний етап наукового пошуку дозволяє ставити нові лінгвістичні завдання в міждисциплінарному ключі. Інструментарій для їх вирішення надає лінгвісту синергетика як ядро постнекласичної наукової парадигми – парадигми універсального еволюціонізму [7], принципи якої виявилися валідними не тільки по відношенню до систем неживої природи, а й в системах живої природи, включаючи системи, пов'язані з людиною і її буттям.

Міждисциплінарний характер синергетики сприяв виникненню і стрімкому розвитку маргінальних напрямків наукових досліджень. Сьогодні можна говорити про успішну кооперацію філології, філософії, математичної лінгвістики і синергетики, результатом якої стало виникнення лінгвістичної синергетики, що представляє нині один з найперспективніших напрямків в мовознавстві.

Як тонко підмічає Т.І. Домброван, «ефективність використання принципів синергетики в науці про мову складно переоцінити, оскільки саме принципи синергетики дають можливість простежити динамічну позиційність і взаємодію внутрішньосистемних і зовнішніх факторів, що викликають стан хаосу в даній системі. Все це поглиблює наші знання про досліджуваний об'єкт» [2].

Вчені-лінгвісти у своїх дослідженнях все частіше застосовують принципи синергетичної парадигми до різних аспектів мови і мовлення. Водночас варто зауважити, що «розробка синергетичного напрямку в лінгвістиці не є прямою механічною трансляцією метамови природничих наук у площину філологічних студій, це опрацювання нових підходів і дослідницьких процедур для вивчення мовної системи у новому ракурсі» [3, 163].

Відрадним є той факт, що застосування ідей і методів лінгвосинергетики вже на сьогодні дало вагомі результати в дослідженнях дискурсу, перекладу, словотвору у площині синхронії. Водночас проблеми динамічної організації мовної системи в її історичній ретроспективі залишаються в ар'єргарді дослідницького інтересу, хоча мова завжди перебуває у стані перманентних змін.

Актуальним завданням лінгвістичної науки сучасності є створення інтегральної концепції мови. Як зазначає Н. Л. Мишкіна, «мовознавство ... завжди проявляло інтерес до досягнень точних і суміжних наук в дослідженнях складних динамічних систем. Адже

одна з найважливіших мовознавчих проблем – це розробка методів діяхронічного і синхронічного дослідження динамічних процесів у системі мови» [4, с. 88]. Очевидно, що основним завданням синергетики є виявлення внутрішніх і зовнішніх законів еволюції системи. З цих позицій еволюційна лінгвістична синергетика або еволюційна лінгвосинергетика, що лежить в основі принципу універсального еволюціонізму вбачається нами ще одним прийнятним методологічним підходом для вивчення мовної системи у її історичному розвитку. Предмет еволюційної лінгвістичної синергетики становить феномен спонтанного виникнення – самоорганізації структур на різних діяхронічних зрізах розвитку мовної системи. Одне із першочергових завдань зазначеної теорії полягає у розкритті внутрішніх і зовнішніх законів еволюції мовної системи [6, 87].

Важливо, що вивчення мови у її динаміці необхідне не лише для досягнень в області історичного мовознавства, але й для прогностичних досліджень, оскільки «пізнання механізмів еволюції і самоорганізації такої надскладної системи, як мова, безсумнівно, уможливить моделювання перспективного динамічного простору мовної системи і спільну діяльність її підсистем. Але це справа майбутнього ...» [2].

Отже, розуміння закономірностей розвитку мовної системи дає нам ключ до розгадки багатьох, здавалося б, непояснених явищ в мовах світу [1, 5]. Проте сьогодні, на жаль, прослідковується тенденція до значного зниження дослідницького інтересу до історії конкретної мови. За словами В.О. Плунгяна, «залучення діяхронічного аспекту дозволяє багато чого зрозуміти в природі мови, <...> але звернення до діяхронії на практиці відбувається набагато рідше, ніж варто було б» [5, 8].

ЛІТЕРАТУРА

1. Амагов А.М., Гурова Ю.И. Синергетические механизмы эволюции в морфологии английского языка // Сетевой научно-практический журнал «Научный результат. Серия: Вопросы теоретической и прикладной лингвистики». – 2014. – №1. – С. 5.
2. Домброван Т.И. Изучение истории языка с позиций постнекласической парадигмы / Т.И. Домброван [электронный ресурс]. – Режим

- доступа: http://конференция.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_2_13.pdf
3. Домброван Т. І. Діахронічна лінгвосинергетика: статус, задачі та основний понятійний і термінологічний апарат // Сучасні дослідження з іноземної філології. Зб. наук. праць. – Вип. 9. – Ужгород, 2011. – С.163.
 4. Мышкина Н.Л. Исследование функционирования языковой системы на основе принципов контрадиктно-синергетической лингвистики // Синергетическая лингвистика и лингвистическая синергетика: материалы междунар. науч.- практ. конф. (Пермь, 8-10 апреля 2010г.). Пермь: Изд-во Перм. гос. техн. ун-та, 2010. – С. 88.
 5. Плунгян В.А. Общая морфология: Введение в проблематику . – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – С. 8.
 6. Щигло Л.В. Мова як об'єкт синергетичного вивчення // Наука и инновации в современном мире: философия, литература и лингвистика, культура и искусство, архитектура и строительство, история: монография / [авт. кол.: Бетильмирзаева М.М., Древаль И.В., Мишенина Т.М. и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2017. – С. 87.
 7. Степин В.С. О философских основаниях синергетики [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://spkurdyumov.narod.ru/StepinVSem.htm>

Baranova S. V., Rozhenko O. S.
Sumy State University

TEACHING THE TRANSLATION OF POLITICAL DISCOURSE TEXTS

High-quality translation of political discourse texts depends on the level of the language proficiency and professional skills of an interpreter. An important component for a successful translation is the availability of the background knowledge and the related political terminology in the mind of the interpreter. Therefore, without decreasing the role of the first two components in the professional training of an interpreter, we will focus on the issue of broadening the background and terminological knowledge in the political sphere [1, 155].

Translators' training requires a maximal universalization, because there is a tendency to mutual integration of all spheres of human activity at